

İslam Kültüründe Büyüsel Yazılı Tılsımlar

Metinsel ve Sembolik Okuma

Azize UYGUN

Ankara 2026

Yazar Hakkında

Azize UYGUN

2002 yılında Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde lisans eğitimini tamamladı. 2003 yılında aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Dinler Tarihi Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı ve 2005 yılında “El Falı” başlıklı teziyle yüksek lisansını tamamladı. 2007 yılında başladığı doktora programını ise “Seyyid Süleyman el-Hüseyini'nin Kenzü'l-Havas Kitabındaki Dua ve Büyü Motifleri” başlıklı teziyle 2013 yılında tamamladı. 2009 yılında Dinler Tarihi alanında Araştırma Görevlisi olarak göreve başladığı Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde, 2013 yılında Dr. Öğr. Üyesi olarak atanmıştır. 2021 yılında Doçentlik unvanını almıştır ve akademik çalışmalarını aynı kurumda sürdürmektedir. Uzmanlık alanı okkült gelenekler, büyü, tılsım ve büyüsel sembolizm başta olmak üzere Dinler Tarihi disiplininin karşılaştırmalı incelemelerini kapsamaktadır.

Yayımlanmış çalışmaları arasında “Seyyid Süleyman el-Hüseyini'nin Kenzü'l-Havas Kitabındaki Dua ve Büyü Motifleri” ile “Hıristiyanlıkta Kutsal Nesnelere (Relikler)” adlı kitapları ve uzmanlık alanıyla ilgili makale ve bildirileri mevcuttur.

About the Author

Azize UYGUN

Azize Uygun completed her undergraduate education in 2002 at the Faculty of Theology, Süleyman Demirel University in Isparta. In 2003, she began her master's studies in the Department of History of Religions at the Institute of Social Sciences of the same university and completed her M.A. in 2005 with a thesis entitled "Palmistry."

She started her doctoral studies in 2007 and received her Ph.D. in 2013 with her dissertation titled "Prayer and Magic Motifs in Seyyid Süleyman al-Hüseyni's Kenzü'l-Havas." In 2009, she was appointed as a Research Assistant in the field of History of Religions at the Faculty of Theology, Süleyman Demirel University. In 2013, she was appointed as Assistant Professor (Dr. Öğr. Üyesi), and in 2021 she was awarded the title of Associate Professor. She continues her academic career at the same institution.

Her field of specialization includes comparative studies within the discipline of History of Religions, with particular focus on occult traditions, magic, talismans, and magical symbolism.

Among her published works are the books "Prayer and Magic Motifs in Seyyid Süleyman al-Hüseyni's Kenzü'l-Havas" and "Holy Objects in Christianity (Relics)," as well as various articles and conference papers related to her area of expertise.

Kitap Hakkında

İslam Kültüründe Büyüsel Yazılı Tılsımlar

Metinsel ve Sembolik Okuma

Bu çalışma, İslami büyü geleneğinde yazılı tılsımların tarihsel arka planını, kavramsal çerçevesini ve sembolik yapısını incelemeyi amaçlamaktadır. İlk bölümde büyü, muska ve tılsım kavramları ele alınmış, tılsımın hangi malzemelerle hazırlandığı, nasıl biçimlendirildiği, işlevleri ve çalışma sistemleri üzerinde durulmuştur. Ayrıca konuyla ilgili temel kaynaklar ve literatür değerlendirilerek tılsım geleneğinin oluşum süreci tarihsel bağlamı içinde ortaya konulmuştur.

İkinci bölümde yazılı tılsımlar örnekler üzerinden çözümlenmeye tabi tutulmuştur. Bu kapsamda tılsımlarda alfabe kullanımına özel bir yer verilmiş, İbrani ve Batı ezoterik alfabelerinin yanı sıra Arap alfabesinin ve harf ilmi geleneğinin tılsım metinlerindeki işlevi analiz edilmiştir. Ebced hesapları, harf kombinasyonları ve farklı alfabelerin bir arada kullanımı değerlendirilmiştir. Bunun yanı sıra vefkler ve geometrik şekiller, mühür/hatem uygulamaları ile insan ve hayvan figürlerinin tılsım içindeki sembolik konumları örneklerle incelenmiştir.

Çalışmada ayrıca, kutsal metinlerin, ilahî isimlerin, Kur'an ayetlerinin, duaların ve Esmâ-i Hüsnâ'nın tılsım kompozisyonlarına nasıl dahil edildiği, bu unsurların metne yalnızca dini bir görünüm kazandırmakla kalmayıp, aynı zamanda meşruiyet ve otorite üretiminde nasıl işlev gördüğü incelenmiştir. Bu bağlamda dini söylem ile büyüsel uygulamaların kesiştiği noktalar ele alınmış tılsım metinlerinin inanç, sembol ve ikna süreçleri arasında nasıl bir ilişki kurduğu üzerinde durulmuştur.

Çalışmada, sembolik unsurlar içeren tılsım örnekleri seçilerek ayrıntılı çözümlenmeye tabi tutulmuştur. Bu örneklerde yer alan semboller ve diğer büyüsel unsurlar karşılaştırmalı biçimde incelenmiş ve tarihsel bağlamları içerisinde değerlendirilmiştir. Yapılan bu analizler doğrultusunda, toplumların tılsımlara yüklediği anlamlar, tılsımların zaman içinde geçirdiği dönüşümler ve bu nesnelere atfedilen etki iddialarının hangi düşünsel ve kültürel zemine dayandığı üzerine çıkarımlarda bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Dinler Tarihi; Tılsım; Muska; Sembol; Büyü

About the Book

Magical Written Talismans in Islamic Culture Textual and Symbolic Reading

This study aims to examine the historical background, conceptual framework, and symbolic structure of written talismans in the Islamic magical tradition. The first section addresses the concepts of magic, amulets, and talismans, focusing on the materials used in their preparation, their shaping, functions, and working systems. Furthermore, the formation process of the talisman tradition is presented within its historical context by evaluating fundamental sources and literature on the subject.

The second section analyzes written talismans through examples. In this context, special attention is given to the use of alphabets in talismans, analyzing the function of the Hebrew and Western esoteric alphabets, as well as the Arabic alphabet and the tradition of letter science, in talismanic texts. Abjad calculations, letter combinations, and the simultaneous use of different alphabets are evaluated. In addition, the symbolic positions of *vefks* (talismans), geometric shapes, seal/hatem applications, and human and animal figures within talismans are examined with examples.

The study also examines how sacred texts, divine names, Quranic verses, prayers, and the Beautiful Names of God (*Asma al-Husna*) are incorporated into talisman compositions, and how these elements not only give the text a religious appearance but also function in the production of legitimacy and authority. In this context, the points of intersection between religious discourse and magical practices are addressed, and the relationship between belief, symbolism, and persuasion processes in talisman texts is explored.

The study selects talisman examples containing symbolic elements and subjects them to detailed analysis. The symbols and other magical elements in these examples are examined comparatively and evaluated within their historical contexts. Based on these analyses, inferences are made about the meanings societies attribute to talismans, the transformations talismans have undergone over time, and the intellectual and cultural foundations upon which the claims of influence attributed to these objects are based.

Keywords: History of Religions; Talisman; Amulet; Symbol; Magic

ÖN SÖZ

İnsanlık tarihi kadar eski bir uygulama olan büyü, ilk örneklerine Mezopotamya uygarlığında rastlanan köklü bir gelenektir. Zamanla Yahudi ve Pers gelenekleri aracılığıyla İslam coğrafyasına taşınmış, burada hem içerik hem de form açısından dönüşerek yeni anlamlar kazanmıştır. İslam dünyasında büyü, bütünüyle dışlanan bir olgu olmaktan ziyade, kimi zaman eleştirilmiş, kimi zaman da dinî referanslarla yeniden çerçevelenmiş bir pratik olarak varlığını sürdürmüştür. Bu süreçte özellikle yazılı tılsımlar, büyüsel geleneğin en somut ve en dikkat çekici tezahürlerinden biri haline gelmiştir. Tılsımların en belirgin özelliği, içinde üretildikleri kültürel ve dinî yapıya uyum sağlayabilmeleridir. Dahil oldukları toplumun hem maddi hem de manevi unsurlarını bünyelerine katarak işlevsel bir form kazanmışlardır. Bu bağlamda büyü uygulamalarının etkili ve kabul edilebilir hale gelmesinde dinin rolü belirleyici olmuştur. Zira dinsel referanslardan arındırılmış bir büyü, çoğu zaman inandırıcılığını ve etkisini yitirmekte, halk nezdinde rağbet görmemektedir. Bu durumu bilen uygulayıcılar, mensubu oldukları dinin kutsal metinlerinden ayet veya pasajlar, dualar, peygamber isimleri, melekler ve cinler gibi metafizik varlıkların adlarını büyüsel söyleme dahil etmişlerdir. Arapça başta olmak üzere İbranice, Yunanca ve Latince gibi kutsal metin dilleri de bu bağlamda tercih edilen araçlar olmuştur. Ancak büyüsel sembolizmin yalnızca bu dillerle sınırlı olduğunu söylemek yanıltıcıdır. Her dil ve alfabe, sembolik gücü oranında potansiyel bir büyüsel araç hâline gelebilmektedir.

İslamî büyü geleneğinde yazılı tılsımlar, yalnızca metinsel unsurlardan ibaret değildir; sayısal dizilimler, harf kombinasyonları, geometrik şekiller gibi sembolik bir yapı arz ederler. Bununla birlikte, günümüze ulaşan tılsımların tamamının ilk biçimleriyle

muhafaza edildiğini söylemek güçtür. Zaman içerisinde kültürel dönüşümlere uğramış, yazım ve aktarım süreçlerinde çeşitli bozulmalara maruz kalmışlardır. Dahası, bu metinlerin önemli bir kısmı belirli kişi veya gruplar için özel olarak hazırlanmıştır. Uygulayıcıların iddialarına göre, kişiye özgü hazırlanan bir tılsımın amacı dışında kullanılması ya da en küçük bir yazım hatasına uğraması, onun etkisini ortadan kaldırmaktadır. Ne var ki havas literatüründe bu tür kurallara geniş yer verilmesine rağmen, kitaplarda yer alan tılsım örneklerinde söz konusu kuralların her zaman işletilmediği görülmektedir. Bu durum, büyüün etkisini belirleyen temel unsurun ne olduğu sorusunu gündeme getirmektedir. Büyüsel pratiğin başarısını garanti eden sabit ve nesnel bir yasa veya mekanizma tespit edilememektedir. Tam da bu noktada insan psikolojisi devreye girmektedir. Zihin, inanç ve beklenti arasındaki ilişki, büyüsel etkinin işleyişinde belirleyici rol oynamaktadır.

Bu çalışma, büyü, tılsım, muska ve sembol gibi kavramların İslam kültüründeki tarihsel seyrini ele alırken, özellikle tılsımların yapısal analizine ve günümüzdeki kullanımının çözümlemesine odaklanmaktadır. Kitabın temel amacı, geleneksel büyü sistemlerinin işleyiş mantığını örnek tılsımlar üzerinden göstermeye çalışma ve bu tılsımları alfabetik, sembolik ve ritüel boyutlarıyla inceleyerek hem tarihsel hem işlevsel bir bağlamda değerlendirmektir. Bu çalışma, seçilmiş örnek tılsımlar üzerinden büyüsel metinlerin ve sembolik yapıların nasıl çözümlenebileceğini okuyucuya metodolojik bir çerçeve içinde göstermeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda tılsımlar, içerdiği semboller üzerinden ele alınmış; söz konusu semboller, tarihsel süreçte büyücüler tarafından üretilmiş ve kullanım görmüş büyüsel alfabeler aracılığıyla anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Alfabe seçiminde, özellikle yazma eserlerde karşılaşılan örnekler ile günümüze kadar ulaşarak dolaşımı devam eden, popüler büyü kitaplarında yer alan alfabetik sistemler ve Batı kaynaklı büyüsel alfabeler tercih

edilmiştir. Tılsımların çözümlemesini kolaylaştırmak amacıyla, kullanılan büyüsel alfabeler belirli kodlarla sistematize edilmiş, tılsım içindeki semboller bu kodlar aracılığıyla alfabelerle eşleştirilmiştir. Okuyucunun bu çözümleme sürecini takip edebilmesi ve karşılaştırmalı inceleme yapabilmesi için söz konusu büyüsel alfabeler, İBA (İslami Kökenli Büyü Alfabeleri) ve BBA (Batı Kaynaklı Büyü Alfabeleri) başlıkları altında, ilgili kodlarla birlikte kitabın ekler bölümünde sunulmuştur. Bu yaklaşım, tılsımların yalnızca içerik bakımından değil, üretim ve anlamlandırma mantıkları açısından da okunabilmesini hedeflemektedir. Çalışmayla teorik bir kavramsal çerçeve sunmanın yanında aynı zamanda tarihi el yazmaları ve halk arasında dolaşan büyü ve tılsım kitaplarındaki örnekler üzerinden somut çözümler yaparak, günümüzdeki tılsım üretimlerinin sistemsel tutarsızlıkları ve geçersizlikleri ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Bu konuyu seçmemde bana öncülük eden, ilmî duruşu ve reberliğiyle yetişmemde belirleyici rol oynayan merhum hocam Prof. Dr. Ekrem Sarıkçoğlu'nu rahmet ve minnetle anıyorum. Ayrıca, katkı ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen hocam Prof. Dr. Nasuh Günay'a da teşekkürlerimi sunuyorum. Akademik yolculuğum boyunca üzerimde emeği ve katkısı inkâr edilemeyecek olan hocalarıma ve aileme duyduğum şükranı, bu çalışmanın sonunda saygıyla ifade etmeyi bir vefa borcu olarak görüyorum.

Azize Uygun
26 Şubat 2026

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	ix
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	
KONUyla İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR	7
A. Büyü	8
B. Muska	21
C. Tılsım	29
a. Malzemeleri ve Formları	34
b. İşlevleri ve Çalışma Sistemleri	36
D. Kaynak Kitaplar ve Literatür	38
İKİNCİ BÖLÜM	
TILSIMLAR ve TILSIMLARIN ÖRNEKLERLE ÇÖZÜMLEMESİ	51
1. Tılsımlarda Alfabelerin Kullanılması	54
A. İbrani ve Batı Ezoterik Alfabelerinin Kullanıldığı Tılsımlar	57
a. İbrani Alfabelerin Kullanılması	60
1. Malahim Alfabetesi (Malachim Alphabet)	63
2. Nehri Geçiş Alfabetesi (Transitus Fluvii/Passing the River)	67
3. Göksel/Melek Alfabe (Celestial/Angelic Alphabet)	71
4. Süleyman Alfabetesi (Solomon of Alphabet)	74
b. Batı Ezoterik Alfabelerinin Kullanılması	91
1. Theban Alfabetesi	93
2. Enochian Alfabetesi	93
3. Ogham Alfabetesi	94
4. Mason Alfabetesi	98
5. Runik (Runic) Alfabe ve İzlanda	100
c. Diğer Alfabelerin Kullanılması	123
B. Arap Alfabetesinin Kullanıldığı Tılsımlar	135
2. Tılsımlarda Vekfelerin ve Geometrik Şekillerin Kullanılması	192
3. Tılsımlarda Mühür/Hatemin Kullanılması	225
4. Tılsımlarda Figürlerin Kullanılması	261

A. İnsan Figürleri	263
B. Hayvan Figürleri	294
5. Aynı Tılsımın Çok Amaçlı Kullanımı	309
SONUÇ	313
KAYNAKÇA	321
DİZİN	339
EKLER	351